

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

2023

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 80

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 8.

KAROLO YA A: MOQOQO

POTSO YA 1

1.1 Baithuti ba na le ditokelo.

Mohlalobuwa a hlalose/phete ka ditokelo tsa baithuti.

- Dikahare di hlake hore ke ditokelo dife tseo baithuti ba nang le tsona.
- Mohlahlobuwa a hlakise ka mehlala e bontshang ditokelo tsa baithuti.

[40]

1.2 Ho fallela sebakeng se setjha.

Mohlalobuwa a hlalose/phete ka ho fallela sebakeng se setjha.

Mohlalobuwa a hlalose mabaka a neng a ba qosa ho fallela sebakeng se setjha.

- A name ka ditlhophiso tsa sepalangwang seo se ba fihlitseng sebakeng se setjha.
- Mohlahlobuwa a ka boela a hlalosa/pheta sebaka seo ba falletseng ho sona.

[40]

1.3 Ha re hlomphaneng.

- Mohlahlobuwa a hlalose/phete ka ho hlomphana.
- A fane ka mabaka a etsang hore a re batho ba hlomphane.
- A ka hlalosa/pheta ka mokgwa oo batho ba ka hlomphanang ka ona.

[40]

1.4 Motho ya ikahetseng bophelo bo botle eo ke mo tsebang.

- Moithuti a hlalose/phete ka motho eo a mo tsebang ya ikahetseng bophelo bo botle ya qadileng a se na letho ho fihlela ho moo a le teng kajeno.
- A hlalose/phete tse etsang hore a re motho eo o ikahetse bophelo bo botle.

[40]

1.5 – **Ditshwantsho**

1.8

Dikahare tsa moqoqo di laolwa ke mehopolo ya sehlooho ya boiqapelo ba mohlalobuwa ka mong. Moqoqo o ngolwa ka lehlakore lefe kapa lefe.

[40]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

40

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

ELA TLHOKO: Matshwao a 0-40 a abilwe ho ya ka dithaloso tse arotsweng ka dikgato tse 5.
Lekgetheng la pele, tlhaloso ya boiphihlelo e arotswa HABEDI ho hlalisa boemo bo hodimo le bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlelo e babatsehlang	Phihlelo e supang bokgoni	Phihlelo e mahareng	Phihlelo ya motheo feela	Phihlelo e haellang
DIKAHARE LE MORALO Nehelano ya sehlooho: tlhophiso ya mehopolole le dintlha, kelohloko ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo.	22-24 -Nehelano e babatsehlang ho feta tebello e tlwaelehileng -Mehopolo e bontshang bohlahe, e phepetsang monahano, ebile e sutsitse -O hlophisitswe le ho hokelwa ka boqhetseke, ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	18 -Nehelano e ntle haholo -Mehopolo ke e loketseng ebile e kgahlisa ka bottlalo le bopaki ba nehelano e butswitseng -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle haholo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	12-16 -Nehelano e kgotsofatsang -Mehopolo e momahane le ho kgodisa ka tsela e amohelehang -O hlophisitswe le ho momahana ka tsela e amohelehang ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.	7-11 -Nehelano e momahane mona le mane -Mehopolo ke e sa hlangang ebile e se ya boiqapelo -Ho na le bopaki bo fokolang ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	0-6 -Nehelano e tswile lekoteng hohang -Mehopolo ke e sa tsepamang, e dubakaneng -Ha e utlwahale mme mehopolole e a phetakakwa -Ha e a hlophiswa le hona ho hokeleha.
Matshwao a 24	19-21 -Nehelano e tswileng matsoho leha e haellwa ke matshwao a boqhetseke ba moqoqo o babatsehlang -Mehopolo e sutsitseng ebile e bontsha boiphihlelo bo hodimo -O hlophisitswe le ho hokelwa ka bonono ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	17 -Nehelano e radilwe hantle -Mehopolo ke e loketseng, mme e thahasellisang -O hlophisitswe le ho hokelwa hantle ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo			
	10-12 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka tsela e babatsehlang -Tshebediso ya puo e bontsha boitshupo mme e tswile matsoho - Sehalo se kgahlisang ebile se le matla -O batla o hloka diphoso tsa melao ya puo le tsa mopeleto -O radilwe ka boqhetseke bo hlolang	8-9 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka bottlalo -Tshebediso ya puo e matla mme ho sebedisitswe sehalo se loketseng boholo ba nako -Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa melao ya puo le mopeleto -O radilwe hantle haholo	6-7 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswa di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo -Tshebediso ya puo ke e lokileng bakeng sa ho fetisa moelelo - Puo ya bonono e sebedisitswe ho matlafatsa dikahare	4-5 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba hammoho le maemo -Tshebediso ya puo ke ya motheo feela -Sehalo le kgetho ya mantswa ke tse sa lokelang -Tlotlontswa e haellang haholo	0-3 -Tshebediso ya puo ha e utlwisisehe -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo -Tlotlontswa e haellang ho feta tekanyo hoo nehelano e sa utlwisisehang
Matshwao a 12					
SEBOPEHO Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehang.	4 -Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehlang -Dintlha tse phethahetseng ka bottlalo -Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehlang	3 -Kgodiso ya dintlha ke e utlwisisehang, mme e hodisang sehlooho -O momahane -Dipolelo le diratswana di a utlwisisehang ebile di tswakilwe	2 -Dintlha tse loketseng di a hodiswa -Dipolelo le diratswana di bopilwe hantle -Moqoqo o na le moelelo	1 -Dintlha tse itseng di a utlwahala -Dipolelo le diratswana di na le diphoso -Moqoqo o ntse o na le moelelo o itseng	0 -Dintlha tse hlokehang di a haella -Dipolelo le diratswana di fosahetse -Moqoqo ha o na moelelo
Matshwao a 4					
MATSHWAO	33-40	28-30	20-25	12-17	0-9

Makgetha a ho lekanyetsa	Matshwao	Senotlolo
Dikahare le moralo	24	DM =
Puo, setaele le ho hlaola diphoso	12	PSH =
Sebopeho	4	Seb =
Matshwao ohle	40	

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE

POTSO YA 2

2.1 LENGOLO LA SETSWALLE

Mohlalobuwa a hlalose/phete se etsahetseng hore motjhini o kutang jwang o robehe.

A hlakise hantle hore o kopa tshwarelo ebile o ikemiseditse ho o lefa kapa ho o lokisa.

Sebopeho

- Aterese ya mongodi e ngolwe hodimo letsohong le letona mme e ngolwe ka sebopeho sa boloko.
- Ho se sebediswe matshwao a puo, ntle leha ho na le dikgutsufatso.
- Tlase aterese ho tlole mola ebe ho ngolwa mohla oo lengolo le ngolwang ka ona.
- Ho latele tumedisso (e bontshe kamano le ya ngollwang, ho hlake hore ke moahisane), ha ho letshwao la puo le sebediswang.
- Mmele o ngolwe ka diratswana: ho be le selelekela mme ho latele diratswana tse ding tse jereng ditaba. Qetello e be e kgutshwane mme e phethele ditaba ka tsela e utlwalang ho itshetlehlilwe feela kamanong ya mongollwa le ya ngolang.
- Sepheo sa ho ngola se utlwalang, se hlalose ho kopa tshwarelo.

[20]

2.2 LENGOLO LA SEMMUSO

Mohlalobuwa o ngolla moeletsisi wa sekolo lengolo ho kopa thuso ka kgetho ya lekala leo a ka le latelang selomong sa 2024.

Sebopeho

- Lengolo lena le na le aterese tse pedi (ya mongodi le ya mongollwa)
- Aterese ya mongodi e ngolwe hodimo ka letsohong le letona, e ngolwe ka sebopeho sa boloko.
- Tlase aterese ya mongodi ho tlole mola ebe ho ngolwa mohla oo lengolo le ngolwang ka wona.
- Ho se sebediswe matshwao a puo, ntle leha ho na le dikgutsufatso.
- Aterese ya mongollwa e ngolwe ka letsohong le letshehadi haufi le mola mme ho qalwe ka maemo a motho eo (j.k Moeletsisi)
- Tumedisso e lokela ho bontsha maemo a ya ngollwang (j.k. Monghadi/Mofumahadi/Mofumahatsana).
- Ho latele sehlooho se totobatsang sepheo sa ho ngola.
- Selelekela se totobatse sepheo sa ho ngola.
- Ebe ho latela mmele o hlahiswang ka diratswana.

[20]

2.3 PUISANO

- Dikahare di hlakise puisano dipakeng tsa mohlahlobuwa le ngwanabo ya batlang founu e tshwanang le ya motswalle wa hae.
- Ka mehla puisano e ngolwa e le ho puommui.
- Lebitso la sebui le ngolwe letsong le letshehadi la leqephe, le latelwe ke kgutlopedi.
- Ditlhaloso tsa tlatsetso tse kang maemo a malapa ha a lekane, dilemo tse tlase, dithuto, jj. di hlakiswe.
- Polelo e nngwe le e nngwe e be karabelo ya puo e sa tswa buuwa.
- Sehlo le puo tse sebediswang di tla itshetleha kamanong ya dibui tse buisanang.
- Ho tlole mola pakeng tsa sebui ka seng.

[20]

2.4 TEKLOBOTJHA

Dikahare:

- Mohlahlobuwa o lokela ho hlahisa maikutlo ka palekgutshwe e le nngwe feela ya Sesotho ho tseo a di badileng selemong sena.
- A ka fana ka dikgothaletso kapa ho etsa ditshisinyo hodima seo a se badileng.
- E ngolwa ho hlaha ntlhakemong ya mongodi;
- Ntlhakemo ya mongodi e hlahisa mahlakore a mabedi;
- Hangata ho sebediswa dipolelo tse ho lekgathe lekwale;
- Motho ya ngolang tema o lokela ho tshehetsa ntlhakemo ya hae;
- Pheletsong ho hlahiswa maikutlo a ahlolang hodima seo ho ngolwang ka sona.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 20

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE

POTSO YA 3

3.1 KARETE YA MEMO

- Dikahare di hlakise letsatsi, sebaka le nako.
- Mohlahlobuwa o lokela ho memela motswalle wa hae lenyalong la ausi wa hae.
- Mabitso a momemi le momemuwa a totobale.
- Dipolelo e be tse kgutshwane tse hlakisang molaetsa.
- Sehalo se laolwa ke mofuta wa karete.

[20]

3.2 BUKATSATSI/DAYARI

Dikahare

Mohlahlobuwa a ngole ditaba tsa matsatsi a mararo ka diketsahalo tsa sebakeng seo sa meetlo le ditlwaelo tsa Basotho tse etsahetseng matsatsing a phomolo ya dikolo ka paseka selemong sena.

Motshwai a ele tlhoko tse latelang ha a tshwaya:

- Ho ngolwa diketsahalo tsa letsatsi ka leng e le rekoto.
- Letsatsi la mohla tsa ho rekotwang le a ngolwa.
- E ngolwa ho tswa lehlakoreng la mmui.
- Sehalo se laolwa ke mofuta wa tema ena.

[20]

3.3 DITAELO

- Mohlabuwa a lotmanyane disebediswa, mehato le mokgwa wa ho etsa teye.
- Ditaelo di lokela ho ngolwa di le ho sekaotaelo temekisong ya tumelo.
- Tatellano e nepahetseng ke ya bohlokwa.
- Bua ka mokgwa o tshwanetsweng ho latelwa nakong eo ho etswang teye.
- Puo e hlakileng ebile e otlohile le sehalo se tsamaellanang le mofuta ona wa tema, di lokela ho sebediswa.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80

**KAROLO YA B & C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE LE E KGUTSHWANE (MATSHWAO A 20)
SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)**

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlelo e babatsehlang	Phihlelo e supang bokgoni	Phihlelo e mahareng	Phihlelo ya motheo feela	Phihlelo e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano ya sehlooho le mehopolo; - Tlhophiso ya mehopolo; - Kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo. Matshwao a 12	10-12 -Nehelano e babatsehlang haholo ho feta ditebello tse tlwaelehileng - Mehopolo e matla, e butswitseng -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o tsepame -Mehopolo le dikahare di momahane -Nehelano e manollotswe ka boqheteke mme dintlha tsohle di tshhetsa sehlooho -Sebopeho ke se nepahetseng ka botlalo	8-9 -Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano e tsepame - ha e kgere -Mehopolo le dikahare di momahane, mme di manollotswe hantle haholo ka dintlha tse tshhetsang sehlooho -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa haholo	6-7 -Nehelano e lekaneng, e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta wa tema -Nehelano ha e a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng -Mehopolo le dikahare di na le momahano e lekaneng feela -Ke dintlha tse itseng feela tse tshhetsang sehlooho -Ka kakaretso, sebopeho se nepahetse leha se na le diphoso tse itseng	4-5 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo e itseng ya makgetha a mofuta wa tema -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng - Sehlooho se tshhetswa ke dintlha tse mmalwa -Melao ya sebopeho e sebedisitswe ka bohloka bo boholo -Kgaello e itseng ya tsa bohlokwa	0-3 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema -Moelelo o nyotobetse ke ho kgera ho hoholo -Mehopolo le dikahare ha di na momahaneng -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhetsang sehlooho -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO - Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswa, matshwao a ho bala le mopeleto matshwao a 8	7-8 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka ho fetisisa -Melao ya puo e nepahetse ka botlalo ebile nehelano e bopehile hantle -E batla e se na diphoso	5-6 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Ka kakaretso, melao ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle -Tlotlontswa e ntle haholo -Mosebetsi boholo ha o na diphoso.	4 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa melao ya puo; -Tlotlontswa e lekaneng -Diphoso ha di nyotobetse moelelo.	3 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo ka botlalo -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata -Tlotlontswa e haellang -Moelelo o nyotobetse	0-2 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswa ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo -Mosebetsi o tletse diphoso mme o dubakane -Tlotlontswa ha e a lokela sepheo -Moelelo o nyotobetse haholo
MATSHWAO	17-20	13-15	10-11	7-8	0-5

SENOTLOLO SA HO ABA MATSHWAO:

Makgetha a tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	12	DMS =
Puo le Setaele le ho Hlaola diphoso	8	PSH =
Matshwao ohle	20	